

Акматова А.А.

док. философии, доцент Ошского государ. универ., Кыргызская Республика

Жороева А.М.

к.филол.н., доцент Ошского госуд. универ., Кыргызская Республика

Бекмурза к.А.

магистрант Ошского госуд. универ., Кыргызская Республика

КОНЦЕПТ ТЕРМИНИНИН ЛИНГВОКОГНИТИВДИК ЖАНА ЛИНГВОМАДАНИЙ БАГЫТТА ИЗИЛДЕНИШИ

Лингвокогнитивдик жана лингвомаданий багыттагы концепт термини изилдөөнүн предмети болуп эсептелинет. Концепт – ой жүгүртүүчү, байкоо жүргүзүүчү мүнөзгө ээ болгон категория экендигин жана анын бул өзгөчөлүктөрүн окумуштуулардын берген аныктамаларынын негизинде талдоо жумуштун максаты болуп эсептелинет. Изилдөөлөрдө талдоо жана салыштыруу илимий методдору колдонулган. Концепт – когнитивдик тил илиминин негизги бирдиги болуп эсептелери жана ал маданий лингвистиканын борбордук түшүнүктөрүнүн бири болгондуктан, көптөгөн чечмелөөлөргө жана аныктамаларга ээ экендиги белгиленген. Когнитивдик лингвистиканын жана лингвомаданият таануунун идеялары, методдору, принциптери кыргыз тил илиминде ар тараптан бир өңүттө системалаштырылып, сыпатталбагандыгы белгиленген, азыркы убакка чейин концепт түшүнүгүн аныктоого жана аны окуп үйрөнүүнүн усулдарына көптөгөн, бирдиктүү издөөлөр жүргүзүлүп келери көрсөтүлгөн.

***Негизги сөздөр:** концепт; когнитивдик лингвистика; лингвомаданият таануу; этномаданият; улуттук менталитет.*

ИССЛЕДОВАНИЕ ТЕРМИНА КОНЦЕПТА В ЛИНГВОКОГНИТИВНОМ И ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКОМ НАПРАВЛЕНИЯХ

В данной работе предметом исследования является термин концепт в лингвокогнитивном и лингвокультурологическом направлениях. Целью данной работы является анализ и определение того, является ли концепт категорией, имеющей мыслительный, наблюдательный характер и его характеристики на основе определений, данных многими учеными. В исследованиях использованы методы анализа и сравнения. Выявлено, что концепт является основной единицей когнитивной лингвистики и имеет множество интерпретаций и определений, так как является одним из центральных понятий лингвокультурологии. Определено, что идеи, методы и принципы когнитивной лингвистики и лингвистических исследований в кыргызском языкознании не систематизированы и не описаны.

***Ключевые слова:** концепт; когнитивная лингвистика; лингвокультурология; этнокультура; национальный менталитет.*

THE STUDY OF THE TERM CONCEPT IN LINGUOCOGNITIVE AND LINGUOCULTURAL DIRECTIONS

In this paper, the subject of research is the term concept in the linguocognitive and linguocultural directions. The purpose of this work is to analyze and determine whether a concept is a category that has a mental, observational character and its characteristics based on definitions given by many scientists. The research uses methods of analysis and comparison. It is revealed that the concept is the basic unit of cognitive linguistics and has many interpretations and definitions, as it is one of the central concepts of linguoculturology. It is determined that the ideas, methods and principles of cognitive linguistics and linguistic research in Kyrgyz linguistics are not systematized and described.

***Key words:** concept; cognitive linguistics; linguoculturology; ethnoculture; national mentality.*

Тил илиминде концепт терминин маанилештирип берүүдө эки багытка бөлүп кароого болот: биринчиси – лингвокогнитивдик (тилдик дүйнө таанымдык) багыт (мында концепт алгач аң-сезимдин когнитивдик структурасы, дүйнө жөнүндөгү билимдердин өзгөчөлөнгөн формасы катары түшүндүрүлөт), экинчиси – лингвомаданий (тилдик маданий таануучулук) багыт (мында концепт белгилүү бир маданияттын өзгөчө белгисин, изин өзүндө алып жүргөн менталдык негиз (түйүн) катары түшүндүрүлөт). Аталган терминдин маани-маңызы илимпоздор тарабынан ар кандай өңүттөрдөн ар түрдүүчө аныкталганын карап көрөлү.

Когнитивдик, лингвомаданий багытта концептти изилдөө бир катар чет элдик жана орус тилчи-окумуштуулары тарабынан жүргүзүлгөн. Мындай окумуштуулардын катарына Р. Джакендофф, Ж. Лакофф, А. Вежбицкая, Д.С. Лихачев, В.В. Колесов, Ю.С. Степанов, Е.С. Кубрякова, С.Г. Воркачев, А.А.Залевская, В.И. Карасик, З.Д. Попова, И.А. Стернин жана башка изилдөөчүлөрдү кошууга болот. Ал эми Кыргызстанда когнитивдик лингвистиканын, лингвомаданият таануунун идеялары, методдору жана категориялары тилдин айрым орчундуу маселелери М.Ж. Тагаев, К.З. Зулпукаров, З.К. Дербишева жана башка тарабынан ар тараптуу изилдөөгө алынып, алардын изилдөөлөрүндө улуттук менталитет жана баалуулуктар лингвомаданият таануу өңүтүнөн жүргүзүлгөн концептуалдуу изилдөөлөрдүн объектисине айланган.

Изилдөөнүн башкы объектиси катары концептке ар кандай өңүттөрдөн аныктамалар берилип келген. Маселен, америкалык окумуштуу Р. Джакендоффтун аныктамасын карасак болот [1].

Концепттер абстрактуу же конкреттүү, жөнөкөй же татаал, чыныгы же элестүү болушу мүмкүн. Ушул өңүттөн алганда, концептти кандайдыр бир объектинин сүрөттөлүшү, аткарган кызматы, иш-аракети, стратегиясы жана башка белгилик параметрлеринин жыйындысы катары мүнөздөөгө да болот. Ал эми М. Хайдеггер концепцияны бул белгилүү этномаданияттын өзгөчөлүгүн мүнөздөгөн семантикалык түзүлүштүн бир түрү катары аныктайт. Демек, М. Хайдеггердин пикири боюнча, этникалык дүйнө таанымды чагылдырган концепт дүйнөнүн этникалык лингвистикалык картинасын аныктоо мүмкүнчүлүгүнө ээ [2].

Орус тил илиминде концепт терминин биринчилерден болуп 1928-жылы С.А. Аскольдов (Алексеев) колдонгон. Окумуштуунун ою боюнча, концепт көптөгөн жандуу жана жансыз нерсенин, кыймыл-аракеттин ойго таандык функциясынын ой жүгүртүүгө болгон катышынан пайда болгон ой түзүлүшү катары аныктаган. Бирок ушул убакытка чейин тил илиминде “концепт” термини бир жактуу аныктала элек.

Алсак, окумуштуу В.И. Карасик концептке байланыштуу өзүнүн өзгөчө болгон көз караштарын айткан [3].

Биз дагы окумуштуулар В.И. Карасиктин жана М.В. Пименованын жогоруда келтирилген концептке байланыштуу айтылган пикирлерине толук кошула тургандыгыбызды белгилемекчибиз. Анткени когницияны (андап туюу процессин) изилдегенде, кандай гана түшүнүк болбосун, анын аң-сезимде туюлуу, тилде чагылуу өзгөчөлүгүн анализдей берүүгө болот. «Концепт» түшүнүгү – когнитивдик лингвистиканын чегинен алып караганда, маданиятка көз карандысыз түрдө каралган, ал эми лингвомаданият таануу илиминин чегинен алып караганда, мазмунуна маданий маалымат камтылган тилдик бирдик катары саналган татаал түшүнүк.

Кыргыз окумуштууларынан У.Ж. Камбаралиеванын пикири боюнча *концепт* - бул ойлонолуучу коддун базалык бирдиги катары адамдын аң-сезиминде бар болгон, структурасы салыштырмалуу түрдө системаланган, мазмуну ар дайым эле вербалдаша бербеген, жеке

инсандын жана коомдун когнитивдик таанып-билүү ишмердүүлүгүнүн жыйынтыгы болуп эсептелген бирдик [4].

Жогорудагы аныктамаларга, концептуалдуу көз караш-пикирлерге таянуу менен, концептке төмөндөгүдөй жыйынтык чыгарууга болот: концепт, бир жагынан, мазмунуна бизди курчап турган дүйнөгө байланыштуу жалпы маалыматты камтыган бирдик болсо, экинчи жагынан, улуттук маданиятта сакталуучу, топтолуучу, муундан-муунга өтүүчү, өздөштүрүлүүчү касиетке ээ болгон менталдык бирдик катары мүнөздөлөт. Тил илиминде концепт алгач «түшүнүк» деген терминдин эквиваленти катары каралып келген. Түшүнүк менен концепттин ортосундагы өз ара айырмачылыкты алардын негизин, мазмунун, көлөмүн салыштыруу жолу менен аныктоого болот. Түшүнүктүн негизи логикалык жол менен аныкталса, концепттин негизи сублогикалык (логиканын ичиндеги түшүнүктөр) жол менен аныкталат. Түшүнүк – бул логикалык бирдик. Адамзат улутуна, билимине, маданиятына карабай, логикалык бирдиктерге ылайык ой жүгүртөт. Түшүнүк адамзаттын жалпылыгын аныктайт. Мисалы, «адам», «бала», «аял» түшүнүктөрү бардык улутта бар. Бирок ар бир улут баланы, адамды, аялды өз тилинде ар башкача атайт (мисалы, *адам, бала, аял* орус тилинде *человек, ребёнок, женщина*; түрк тилинде *insane, gocuk, kadın*; англис тилинде *person, baby or child, woman* ж.б.). Демек, түшүнүк – бул сөздөгү улуттук өзгөчөлүккө көз карандысыз түрдө, логикалык негизде ой жүгүртүү жолу менен алынган категория. Концепт – түшүнүккө караганда көп кырдуу, көлөмдүү менталдык бирдик. Анда кандайдыр бир маданият, баалуулук, адам турмушундагы тажрыйбанын өзөгү чагылдырылат.

Адам баласынын жашоо-турмушу канчалык көп кырдуу болгон сайын, ал ошончолук көп маалыматты өз мээсинде концепт түрүндө жаратууда жетишет. Концепт түшүнүктү, ошондой эле, ал түшүнүккө таандык болгон денотативдик, коннотативдик, ассоциативдик байланыштардын жыйындысын өз ичине камтыйт. Концепт өзүнүн ички мазмуну, функционалдык касиети боюнча түшүнүктөн айырмаланат. Бирок экөө тең тилди, аң-сезимди, маданиятты комплекстүү изилдөөнү талап кылуучу идеяга баш ийет [5].

Демек, концепттер адамдын аң-сезиминде концептуалдык системаны уюштуруу менен дүйнөнү элестетишет, көрсөтүшөт, ал эми адамдын тилинин белгилери бул системанын мазмунун сөздө чагылдырат. Концепт – аны түшүнүүнүн негизи социо-психо-маданий бөлүктү камтыган татаал, көп катмарлуу түзүлүш. Ал өзүнчө ассоциацияны, эмоцияны, бааны, улуттук образдарды жана белгилүү маданиятка ылайыкташкан коннотацияны камтыйт. Когнитивдик ыкмалардын, негизинде тилдеги семантикалык өзгөчөлүктөрдү үйрөнүп бир адамга же бир улутка гана тиешелүү эмес глобалдуу концепттерди изилдөөгө мүмкүнчүлүк түзүлүп олтурат. Концепттер аркылуу маанинин, маныздын адамдын ойлоо жөндөмдүүлүгү менен кандай байланышта экендигин изилдөөгө шарт түзүлүп жатат. Демек, концепт – элдин ой-пикири, көз карашынын жыйындысынан турган, өз мазмунуна менталдык маалыматты камтыган бирдик экендиги тастыкталып жатат.

«Мисал катарында «аял» концептин анализге алып көрөлү: «Аял» концептинин төмөндөгүдөй маданий жана тилдик каражаттарын башкача айтканда кыргыз аялдарынын улуттук менталитетин чагылдырган этномаданий түшүнүктөрүн карап көрөлү. Аялдарга бата берүүдө, жакшы каалоо айтууда кыргыз маданиятында колдонулуучу тилдик маданий мурастар: “*Аркаңды мал бассын, алдынды бала бассын*” көбүнчө келиндерге карата “*бактылуу бол, бала-бакыралуу бол*”, “*этек-жеңин жайылсын*” деген мааниде айтылган алкоо. Келинге бата: “*Алдыңды бала бассын, Артыңды мал бассын. Ак жоолугуң башыңан түшпөсүн, Алганың менен тең кары, Келин ак жолтой болсун, Көшөгөң көгөрсүн, Келген жери жайлуу болсун!*” – деп берилет.

Ал эми кыргызда бекеринен аялдарга карата: *“Жакшы аял жаман эрди орто кылат, орто эрди жакшы, жакшы эрди мыкты, ал эми мыкты эрди хан кылат”* деген улуу философиялык макалды далилдеген көптөгөн окуялар, чындык турмуштагы фактылар жана чыгармалардагы айтымдарды бекеринен айтышпаган сыяктуу. Бул көрүнүш аялдарга үй-бүлө очогун сактап калууда аялдардын орду зор экендигин жана аялзатынын коомдогу ордун көзөмөлдөп турган айтымдар десек болот. Кыргыз элинин макал-лакаптары элдик даанышмандыкты чагылдырат, аялдардын жогорку ордун, анын үй бүлөдөгү маанисин белгилешет.

Ал эми кыргыз элибиздеги айтылып жүргөн *«Эркек кайраттуу болсо, аял уяттуу болот», «Эне – үй-бүлөнүн жүрөгү, Ата – үй-бүлөнүн тиреги»* сыяктуу макал-лакаптар жүздөгөн жылдар бою аял менен эркек бири-бирине эриш-аркак болуп келгендигин, бири бирин толуктап тураарын жана элдик даанышмандыкты баамдасак болот. *«Аялдын жаманы атыңды булгайт, эрдин жаманы элди булгайт»* макалын чечмелеп көрсөк, анын тереңинде да элдик философиянын, улуттук өзгөчөлүктүн жатканын байкаса болот.

Ошондой эле кыз баланын тарбиясына да кыргыз коомунда өзгөчө көңүл бурулуп келет. *“Кызга кырк жерден тыюу”, “Кыз киши конок”, “Кыздын кырк чачы улуу” “Гүл өссө – жердин көркү, кыз өссө – үйдүн көркү”,* деген макал – лакаптар кыздарды тарбиялоонун элдик концепциясынын ролун аткарып келген.

«Аял» концептин психоллингвистикалык жана лингвомаданий жактан изилдөөдө когнитивдик, лингвомаданий изилдөөлөр элдин маданий эс-тутумунда калыптанган универсалдуу тажрыйбаны таанып билүүгө багытталып, улуттук менталитетти, анын баалуулуктарын жана алардын бааланышын терең түшүнүүгө жол ачат.

Нике мамилелериндеги жесир калган аялды кайнисине же кайнагасына, же өлгөн күйөөсүнүн жакын туугандарынын бирине алып берүү салты кыргыздардын турмушунда орун алып келген салт. Бул салт “Манас” эпосунда дагы көркөм чагылдырылган. Манас курман болгондон кийин, Жакып Кан Семетейди боюнда алып жүргөн Каныкейге Мендибайды жиберип, *ат өлгөндө териси, агасы өлгөндө жеңеси мураска каларын* билдирген. Каныкейге Манастын аталаш бир туугандары Абыке же Көбөштөн кимди кааласа ошого эрге тийсин деп айткан. Ушул эле сунуш Манастын башка аялы Акылайга да берилген. Аял бул никени көпчүлүк учурда балдарынан ажырап калбоо үчүн кабыл алган. Бул салт көчмөн турмушту өткөргөн элдерде жалгыз жашоо мүмкүн болбостугунан, балдар менен жалгыз калган аял үчүн жардам жана камкордук керек болгондуктан, согуштук абал эч качан токтобогондуктан пайда болгон.

Кыргыз маданиятына анын ичинде аялдарга гана тиешелүү дагы төмөндөгүдөй каада-салттар жана үрп-адаттар бар (кыргыз аялдары кандай болушу керек жана аларга кандай тыюу салынат, башкача айтканда табу): *Аялдар эркек адамдар бар жерде куран окубайт.* Жамандыкта эгер эркек жок болуп калса гана куран окуйт.

Аялдар эркек адамдын жолун кесип өтпөйт. Бул аны сыйлабастык болуп эсептелет. Айрыкча келиндер улуу эркек адамдардын жолун кесип өткөн уят иш деп эсептелет.

Кыргыз маданиятында балалуу болуу – бул үй-бүлөдөгү бакыт катары эсептелип, төрөбөгөн аялдарга мамиле да башкача болуп башка сөздөр менен сүрөттөп айтышкан. Төрөбөгөн аялдарды *“Куу этек”, “Куу жатын”, “Согончогу канабаган”, “Этегинен жалгабаган”* деген сөз айкаштарын айтуу менен колдонушкан. Мында аял лексемасы тилдик каражаттар менен бирге аялдардын жакшы жана жаман сапаттарын баалаган макал-лакаптарда чагылдырылган. Кыргыз элиндеги макал-лакаптар турмуштук тажрыйбадан жаралып, өзүнчө эле бир философиялык ой корутундусун, толгоолорду туюндуруп турат:

«Туубаган катындан улактуу эчки артык», «Куу баш болчу жигитке туубас катын жолугат» деген өтө орой, бирок ачуу чындыкты билдирген макал-лакаптар пайда болгон. Мисалы: Артында туяк калбасына жаны кейиди да, куу этек катынына жини келе баштады. *Согончогу канабаган куу канчык, ошол багын байлап келатпайбы!* [10]

Россиялык изилдөөчү, окумуштуу М.В. Пименова белгилегендей «концептин бир эле белгилери ар кандай тилдик каражаттардын жардамы менен ар башкача каралышы мүмкүн» [8]. Демек, “аял” деген сөздөрдүн маани-маңызын пайда кылган бир топ концепттерди чыгармалардын мисалдарынан изилдеп көрдүк. Аял- концептисин берген төмөнкү лексика-синтаксистик бирдиктер Ч.Айтматовдун чыгармаларында абдан көп колдонулган: *байбиче, зайып, зайыпзат, аялзат, бийкеч, ургаачы, канизектер (ууз аялдар), катын, колукту, келин, кыз-келин, кыз, каныша, ак куу, сулуулар, ак жоолук, бото көз жана башка.*

Орус окумуштуусу Е.С. Кубрякова белгилегендей «концепт түздөн-түз сөздүн маанисинен келип чыкпайт, ал сөздүн мааниси менен адамдын улуттук жана жеке тажрыйбасынын, маданиятынын деңгээлинен, айлана-чөйрөсүндөгү түрдүү кырдаалдардан келип чыккан “кагылышынын” натыйжасы деп көрсөтөт» деген пикирге ынансак болот.

Окумуштуулардын изилдөөлөрү көрсөткөндөй, концепт - когнитивдик лингвистиканын негизги түшүнүгү, категориясы болуп эсептелет. Ал лексемаларда, фразеологизмдерде, паремияларда жана ири тексттерде берилет. Когнитивдик лингвистиканын изилдөө предмети когнитивдик концепт болсо, лингвомаданият таануу илиминин изилдөө предмети лингвомаданият концепт болооруна ынандык.

Жыйынтыктар:

1. Семантика-когнитивдик жана лингвомаданият таануу багыттары көптөгөн изилдөөлөрдүн негизин түзгөн антропоборбордук парадигманын чегинде өнүгүп келе жаткан багыттардан болуп саналары белгиленген;

2. Когнитивдик лингвистика тил менен ой жүгүртүүнүн татаал байланыштарын, аңдап-туюу процессин, ага байланыштуу адамдын мээсинин маалыматты кабылдоо, аны иштеп чыгаруу (лексикалаштыруу), акыл-эсте сактоо маселелерин, аң-сезимди тилдин материалында изилдери көрсөтүлгөн;

3. Концептин ар түрдүү мазмунун вербалдаштыруучу баардык мүмкүн болгон каражаттар: түз номинациялар жана паремиялар изилдөөлөрдө кеңири талдоого алынган.

Адабияттар тизмеси:

1. **Джакендофф, Р.** Концептуальная семантика и когнитивная лингвистика [Текст] / Р. Джакендофф // Когнитивная лингвистика. – 1996. – Вып. 7. №1. – С. 93-129.
2. **Хайдеггер, М.** Время и бытие: статьи и выступления [Текст] / М. Хайдеггер. – М.: Республика, 1993. – 147 с.
3. **Дербишова, З.К.** Ключевые концепты кыргызской лингвокультуры [Текст] / З.К. Дербишова. – Бишкек, 2012. – 176 с.
4. **Камбаралиева, У.Ж.** Когнитивдик тил илими [Текст]: монография / У.Ж.Камбаралиева – Бишкек, 2019. – 167 б.
5. **Төлөкова, Э.Т.** Кыргыз тилиндеги «бала» концепти (Лингвомаданият таануу илиминин аспектиси боюнча) [Текст]: филол. илим. канд. ... дис. автореф. / Э.Т. Төлөкова. – Бишкек, 2012. – 182 б.
6. **Дербишева, З.К.** К проблеме языковой концептуализации мира [Текст] / З.К. Дербишева // Русский язык в сообществе народов СНГ. – Бишкек, 2008. – С. 52-55.
7. **Карасик, В.И.** Введение в когнитивную лингвистику [Текст] / В.И. Карасик. – Москва, 2004.-273 с.
8. **Пименова, М.В.** Введение в когнитивную лингвистику [Текст] / М.В. Пименова. – Кемерово, 2004. – 311с.
9. **Кубрякова, Е.С.** Об установках когнитивной науки и актуальных проблемах когнитивной лингвистики [Текст] / Е.С.Кубрякова // Вопросы когнитивной лингвистики. – 2004. - №1.- С.6-17.

10. Айтматов, Ч.Т. Чыгармаларынын 8 томдук жыйнагы [Текст] / Ч.Т. Айтматов, ред. А. Акматалиев. - Бишкек: Учкун, 2009. – Т.1. – 400 б.

Поступила в редакцию: 19.01.2024 г.

УДК: 811.161

Акматова А.А.

док. философии, доцент Ошского государ. универ., Кыргызская Республика

Кулубекова А.О.

к.филол.н., доцент Ошского государственного университета, Кыргызская Республика

Жороева А.М.

к.филол.н., доцент Ошского государственного университета, Кыргызская Республика

БРИТАН ЛИНГВОМАДАНИЯТЫНДАГЫ “АЯЛ” КОНЦЕПТИНИН КӨРКӨМ КОТОРМОДО БЕРИЛИШИ (Т. ДРАЙЗЕРДИН “ЖЕННИ ГЕРХАРДТ” ЧЫГАРМАСЫНЫН МИСАЛЫНДА)

Т. Драйзердин “Женни Герхардт” чыгармасынын мисалында Британ лингвомаданиятындагы “аял” концептинин көркөм котормодо берилиши изилдөөнүн предмети болуп эсептелинет. Көркөм адабий чыгармаларды англис тилинен кыргыз тилине которууда аял концептин туюнткан тилдик каражаттарды которуу жолдорун жана ыкмаларын анализге алуу изилдөөнүн максаты болуп эсептелинет. Комплекстүү изилдөө максатында бул жумушта котормо учурунда тилдик каражаттарга экстралингвистикалык факторлордун тийгизген таасири каралат. Буга америкалык белгилүү классик Т.Драйзердин “Женни Герхардт” романынын кыргызча котормосунан алынган материал мисал боло алат. Мындай адабий чыгармалардын мисалдары аркылуу берилген котормону талдоо кыргыз котормосунун теориясы менен практикасына жасалган кадам болуп саналат жана бул изилдөөнүн актуалдуулугун аныктайт. Изилдөөлөрдүн жыйынтыгында, котормо учурунда трансформациялардын колдонулушуна, жалпы мүнөздөмөсүнө жана котормодо аял концептин туюнткан каражаттарды которуу жолдоруна жана ыкмаларына анализ берилди.

Негизги сөздөр: *текст; тилдик каражаттар; котормочу; адекваттуу котормо; эквиваленттүү котормо; котормонун ыкмалары*

ПЕРЕВОД КОНЦЕПТА «ЖЕНЩИНА» В БРИТАНСКОЙ ЛИНГВИСТИКЕ (НА ПРИМЕРЕ РОМАНА «ДЖЕННИ ГЕРХАРДТ» Т. ДРАЙЗЕРА)

Перевод концепта «Женщина» в британской лингвистике на примере романа «Дженни Герхардт» Т. Драйзера является предметом исследования. Цель исследования - проанализировать способы и методы перевода языковых средств, выражающих концепта «женщина», при переводе литературных произведений с английского на кыргызский язык. С целью комплексного исследования в данной статье рассматривается влияние экстралингвистических факторов на языковые средства при переводе. Примером которого является материал, взятый из кыргызского перевода романа известного американского классика Т. Драйзера «Дженни Герхардт». Переводческий анализ, приведенный на примерах таких художественных произведений является первым шагом на пути к теории и практике кыргызского перевода и определяет актуальность данной работы. В результате исследования сделан анализ использования преобразований при переводе, их общей характеристики, а также способов и методов перевода средств выражения женского концепта.

Ключевые слова: *текст; лингвистические средства; переводчик; адекватный перевод; эквивалентный перевод; методы перевода.*

TRANSLATION OF THE CONCEPT OF "WOMAN" IN BRITISH LINGUISTICS (USING THE EXAMPLE OF THE NOVEL "JENNY GERHARDT" BY T. DREISER)

The translation of the concept of "woman" in British linguistics on the example of the novel "Jenny Gerhardt" by T. Dreiser is the subject of research. The purpose of the study is to analyze the ways and methods